

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken
Jaargang 4 januari 1995 Nummer 1

RESULTATEN VAN DE ENQUETE DEEL 2

In deel 1, in de vorige uitgave van "Amersfoort en Omstreken", werden de resultaten van de vragen met voorgeprogrammeerde antwoorden behandeld. In dit deel komen de andere vragen uit de enquête aan de orde.

3. Hoeveel bijeenkomsten per jaar vindt u gewenst?:
de antwoorden variëren tussen 6 en 10. Het huidige aantal wordt als goed beoordeeld.

Voor de vragen:

4. Welke onderwerpen zouden voor u interessant zijn om te worden behandeld tijdens een afdelingsbijeenkomst?

5. Heeft u interesse voor lezingen over het buitenland (zo ja, welk land?), computergenealogie, bepaalde archieven (zo, welke?) en hoe te beginnen met de genealogie hobby?

6. Heeft u suggesties voor excursies?

15. Welke onderwerpen zag u graag meer behandeld in "Amersfoort en Omstreken"? Of zijn er bepaalde onderwerpen die u graag in een van de eerstvolgende nummers van "Amersfoort en Omstreken" behandeld zou willen zien?

geldt dat door de inzenders een groot aantal onderwerpen en suggesties is genoemd. Wij zijn u bijzonder dankbaar voor de vele suggesties. Deze vormen voor ons een geweldige steun bij het zoeken naar programmapunten. Het kan zijn dat een onderwerp dat door u is genoemd als voorstel voor een afdelingsbijeenkomst zich misschien meer leent voor een artikel in "Amersfoort en Omstreken" of dat een onderwerp dat u voorstelde voor een artikel in "Amersfoort en Omstreken" als onderwerp van een afdelingsbijeenkomst kan dienen. Bij alle door u genoemde onderwerpen en suggesties zullen we de mogelijkheden nagaan. Hiertoe plegen we ook overleg met de redactie.

27 van de 66 inzenders (=41%) hebben interesse voor het onderwerp computergenealogie, 16 van de 66 inzenders (=24%) hebben interesse voor het onderwerp hoe te beginnen met de genealogie hobby. Beide groepen geïnteresseerden kunnen we meteen van dienst zijn met een cursus, zie elders in deze uitgave waar zowel de mogelijkheid van een cursus computergenealogie als een cursus genealogie voor beginners wordt aangekondigd.

8. Hoe zou het afdelingsbestuur de leden kunnen stimuleren om meer deel te nemen aan de bijeenkomsten?:

deze vraag leidde tot een groot scala aan antwoorden. Bij deze een reactie op twee suggesties:

- spreiding van de afdelingsbijeenkomsten (af en toe in een ander deel van de afdeling, buiten Amersfoort): het afdelingsbestuur geeft hier gevolg aan door in juni 1995 een bijeenkomst in Baarn te plannen. Daarna zal bezien worden of we dit meer moeten gaan doen, bijvoorbeeld ook eens in Nijkerk, Ermelo, Leusden of Zeist;

een lijst met de namen van de leden en met welke families men bezig is: een ledenlijst is tegen een geringe vergoeding bij de penningmeester te verkrijgen en met welke families men bezig is kan men laten registreren door de contactdienst van de NGV, waar men ook kan opvragen wie met een bepaalde familienaam bezig is. In onze afdeling wordt deze activiteit gecoördineerd door de heer Wim Lagendijk, Kapelweg 165/c, 3818 BL Amersfoort. In de volgende uitgave zullen we uitgebreidere aandacht aan deze NGV-activiteit besteden.

10. Vindt u dat nieuwe leden in onze afdeling op de juiste wijze worden opgevangen en voldoende worden geïnformeerd?:

over het algemeen positieve reacties, maar toch ook wel enkele kritische geluiden waarmee het afdelingsbestuur zeker rekening zal houden.

11. Vindt u dat bij de afdelingsbijeenkomsten voldoende aandacht wordt gegeven aan het sociale aspect?:
hier geldt hetzelfde antwoord als voor vraag 10.

17. Vindt u dat er in iedere "Amersfoort en Omstreken" voldoende variatie in de onderwerpen aanwezig is?:

Bijna iedereen beantwoordt deze vraag positief. Eén antwoord luidde "nee" (zonder nadere toevoeging) en een antwoord luidde "wordt steeds beter!".

Ook een reactie: "we lezen 't zeer plichtsgetrouw zonder zeer geboeid te raken".

"Kan uitgebreider". "Te weinig over Amersfoort e.o.". "Vooral de samenvattingen van de gehouden avonden zou ik niet graag missen."

23. Zou u een artikel in "Amersfoort en Omstreken" willen en kunnen schrijven? Zo ja, waarover?: meer dan tien inzenders hebben hierop positief gereageerd en zij zijn inmiddels reeds benaderd door de heer Van Dort van de redactie.

24. Heeft u algemene suggesties voor het afdelingsbestuur?
behalve de algemene suggestie "ga zo door" waren er nog wel enkele suggesties waarmee het afdelingsbestuur rekening zal houden. Het gebruik van een microfoon tijdens onze bijeenkomsten en het opnemen van een vragenrubriek in ons periodiek "Amersfoort en Omstreken" hebben we reeds ingevoerd.

25. Bent u eventueel zelf te benaderen voor een functie?:
Helaas reageerden zeer weinigen hier positief op. Sommigen gaven aan reeds een en ander te doen. Bij de negatieve reacties werd de factor tijd of de leeftijd als belemmering aangegeven.

Deze enquête heeft ons in staat gesteld de meningen van onze leden te peilen. Wij danken u heel hartelijk voor uw (soms kritische) aanbevelingen en voor de door u aangedragen suggesties voor artikelen in ons periodiek "Amersfoort en Omstreken", voor onderwerpen voor onze bijeenkomsten en voor excursies. Hierdoor beschikken wij nu over een enorme "voorraad" ideeën waaruit wij telkens een keuze kunnen maken. Het moge duidelijk zijn dat niet alle suggesties en voorgestelde onderwerpen door ons kunnen worden vervuld of uitgevoerd.

Wij danken de inzenders van de enquête voor de gedane moeite.

Thijs van Veen

OUDERVERERING

In verschillende tijden en delen van China hebben ook verschillende ideeën bestaan over de zielen van overledenen. Sommige mensen meenden dat de ziel van een voorvader overal aanwezig was waar zijn naam stond geschreven. Toen de bekende Engelse antropoloog Hugh Baker eens toestemming kreeg om een genealogie van een Hongkongse lineage over te schrijven, zei een oude man tegen hem: "Ik weet niet of de voorvaderen het wel naar hun zin zullen hebben in Londen".

A. Groen

TUSSEN OOST-FRIESLAND EN NEW-ORLEANS GENEALOGIE VAN DE FAMILIE REUSSIEN

Resumé van de voordracht van 19 oktober 1994
gehouden door de heer J.G.J. Reussien

Op gemelde woensdagavond zei mijn vrouw: " Ajax is op de buis, je blijft vanavond zeker thuis." Het was maar goed dat ik dat niet deed, want het was zeer de moeite waard om het verhaal van ons lid, de heer Reussien te horen. Direct al bij binnenkomst was duidelijk dat de lezing goed was voorbereid. Er hing een grote kaart van New Orleans en omgeving en het diascherm met projector stond al gereed. Verder lagen er bijzonder mooi op plastic gekopieerde aktes en oude foto's ter inzage.

De heer Reussien was de genealogie van zijn geslacht gaan uitzoeken omdat zijn zoon en de zoon van zijn oudste broer tegelijk gingen studeren voor stuurman op de groothandelsvaart. Dat varen, zou dat soms in de familie zitten, zo vroeg hij zich af. En zo begon het onderzoek. In 1986 werd de genealogie van zijn familie gepubliceerd en een exemplaar daarvan werd aan onze afdelingsbibliotheek geschonken. Zoals de titel reeds doet vermoeden komt de familie oorspronkelijk uit Oost-Friesland en wel uit het plaatsje Detern. Hier vindt men de doop-, trouw- en begraafboeken, beginnende in 1644, nog in de pastorie van de Evangelische Kerk. Gelukkig mochten delen eruit worden gekopieerd. Dat was prettig want het was zeer moeilijk te lezen en het heeft dan ook vele avonden gekost om het te transcriberen. In 1704 trouwt Ocke Meinen uit Detern met een Annigchen Hindriks uit Wildervank. Zij is de dochter van Hindrik Meijer en Metjen Jans. Bij deze Hindrik Meijer moet waarschijnlijk de basis gevonden worden van een beroep waarmee velen van het geslacht Reussien tot op de dag van vandaag hun kost verdienen, nl. in de scheepvaart en met name in de zeevaart. Hindrik Meijer graaft turf en vervoert het ook. Later neemt Ocke de zaken van zijn schoonvader over.

Hoe is de band met New Orleans te verklaren?

Hendrik-Harmannus Reussien (geb. 1855) was een koksmaatje van 14 jaar toen hij bij een schipbreuk in de

Golf van Mexico werd gered en in Amerika aan wal gezet. Hij trouwde daar en stichtte een gezin. In het begin van deze eeuw was er nog sporadisch contact met Hendrik, maar dat werd later verbroken. Slechts vier foto's uit Amerika werden in de papieren van de Nederlandse familie gevonden. Achter op deze foto's stonden de namen van New Orleans en van drie plaatsjes in de buurt. Naar de burgemeesters van deze plaatsen schreef de heer Reussien brieven met het verzoek om inlichtingen en zowaar .. er kwam antwoord van o.a. het enige nog levende kind van Hendrik, te weten Adelaide. Het contact werd nog juist op tijd gelegd, want zij stierf in 1986 op 94-jarige leeftijd. Het verhaal over een bezoek aan deze nazaten in 1984 en het vinden van oude Nederlandse brieven van 1870-1880 ter plaatse plus het vinden van koopaktes en een trouwakte van Hendrik, mede tot verbazing van deze nazaten was al voldoende om de spanning er tot het laatste moment in te houden. Wat is genealogie dan een mooi middel om avonturen te beleven die zelfs een voetbalwedstrijd van Ajax verre te boven gaan.

Hartelijk dank mijnheer Reussien voor deze boeiende en zeer leerzame avond.

EEN PASTORALE BEZOEKREIS IN HET OUDE INDIÉ MIJNE REIS NAAR BENKOELLEN (1857)

Samenvatting van de voordracht gehouden op 11 november 1994 door Prof. Dr. J.C. Francken

Dit was de titel van een lezing die de grootvader van spreker, Ds. Frederik Ulderik van Hengel omstreeks 1876 in 't Nut van 't Algemeen in Kampen heeft gehouden. Deze voordracht is bewaard gebleven in de familie en de tekst werd in 1971 overgedragen aan het Hendrik Kramers Instituut in Oegstgeest dat hem in 1976 in druk deed verschijnen.

Na een korte genealogische inleiding (de genealogie Van Hengel werd door spreker in het maartnummer van Gens Nostra van 1994 gepubliceerd) werd voornamelijk bovengenoemde Ds. Van Hengel aan het woord gelaten. Omdat deze hier en daar zeer breedspakig was werden geregeld gedeelten van de originele lezing overgeslagen.

Na een uitvoerige en hier en daar humoristische inleiding vertelt Van Hengel dat hij als een van de vier Protestantse predikanten te Batavia in 1857 werd uitgezonden naar de Protestantse gemeente van Benkoelen. Die had dringend om bezoek van een dominee gevraagd, aangezien er in negen jaar geen predikant was geweest. Er moesten kinderen worden gedoopt, belijdenissen gedaan en geestelijke bijstand worden gegeven.

Hij vertrok met de Banda, een kleine stoomboot, die op weg naar Padang ook Benkoelen (aan de westkust van Sumatra) zou aandoen. Na een plastische beschrijving van de toestanden aan boord bij zeereizen bij zwaar weer, roemt hij in lyrische bewoordingen de schone natuur van Sumatra's westkust. Ter illustratie vertoonde spreker enkele dia's van dit gebied.

In Benkoelen vindt hij gastvrij onderdak bij de plaatselijke commies. In overleg met de kerkeraad hield hij daar gedurende vier weken enige godsdienstoefeningen en deed pastoraal werk. Daarbij trof hij soms hoogst merkwaardige toestanden aan. Zo wisten vele gemeenteleden niet of ze gedoopt of aangenomen waren, of ze "Roomsch", "Katholiek" of "Protestantsch" waren. Een vrouw had nog nooit van de bijbel gehoord en wist ook niet wat bidden was. Er was een gezin waar een van de broers Rooms, een ander Protestant en een zuster Mohammedaan was. De kinderen waren afkomstig van drie verschillende moeders en bijna even oud. Getrouwd werd er "over den klapperboom". De merkwaardigste reactie kreeg hij van een ouderling die bezwaar maakte tegen het voornemen om een kind met een onbekende vader te dopen, want "dominee, als u kinderen doopt zegt u immers, ik doop in de naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes en u kent de vader niet!".

Op uitnodiging van de controleur in Tallo (een plaatsje ten zuiden van Benkoelen) maakte Van Hengel een reis naar Tallo en het verderop gelegen Manna Manna, om aldaar nog enige kinderen te dopen. De reis naar Tallo vond plaats per bendie (een licht tweewielig voertuig). De nacht werd doorgebracht in een passanggrahan waar, zoals Van Hengel zegt: "de reiziger het vette der aarde niet ten deele valt." Uitvoerig vertelt hij hoe in het algemeen het leven van een controleur op een afgelegen post in de buitengewesten was. Behalve bestuursambtenaar was hij ook dikwijls schoolmeester, dokter, ingenieur en architect.

Wegens tijdgebrek moest een uitgebreid relaas van de reis naar Manna Manna (vooral de terugreis was vol spanning) worden overgeslagen.

De terugreis naar Batavia verliep ook niet vlekkeloos door een zware storm, een overstroming door een onklaar geraakt toilet, een brand door een opengesprongen oven en een dreigend brandstoftekort. Door al deze oorzaken duurde de reis zeven in plaats van drie à vier dagen.

Van Hengel besloot zijn twee uur durende voordracht met de woorden mijne Hoorders, inzonderheid u mijne Hoorderessen, ik dank u voor dit geduld waarmede gij mij in dit avontuur hebt aangehoord".

De aanwezigen dankten de heer Francken met een welgemeend applaus voor een interessante en humoristische voordracht.

HET PUBLICEREN VAN GENEALOGISCHE BOEKEN

Resumé van de voordracht op 7 december 1994
gehouden door mevrouw Dr. E.W.A. Elenbaas-Bunschoten

De spreekster spitte haar voordracht toe op een publicatie van haar hand over de familie Elenbaas. Uitvoerig ging zij in op het genealogische onderzoek dat aan deze publicatie vooraf ging. Zij kreeg te maken met een Zeeuwse tak, waartoe de stamvader behoorde, een Indische tak en een Amerikaanse tak.

De Indische en de Amerikaanse tak gaven natuurlijk de meeste moeilijkheden. Velen van de familie Elenbaas trokken naar Indië, velen keerden gelukkig ook weer terug, zodat er nogal wat oude tantes te vinden waren die hun bijdragen aan het onderzoek konden leveren. Echte gegevens van de Burgerlijke Stand van het oude Indië zijn in Nederland niet beschikbaar, hoogstens treft men uittreksels aan.

Adresboeken kunnen een belangrijke bron vormen. Het gemakkelijkst komt men aan gegevens als het gaat om Nederlanders die in dienst van het Rijk waren. Zoals gezegd wordt men bij een dergelijk onderzoek flink geholpen omdat vele Indië-gangers terugkeerden naar Nederland.

Dit geluk hebben we meestal niet indien het gaat om hen die naar de Verenigde Staten emigreerden. Het opsporen van verwanten daar is dan ook een moeilijke zaak. Bij het CBG bevinden zich lijsten van emigranten die veel aanvullende informatie (aantal kinderen, beroep, leeftijd enz.) geven. Een mogelijkheid is ook het plaatsen van een oproep in de Herald Windmill, een blad voor Nederlandse emigranten.

Bijzonder veel aandacht dient men ook te besteden aan de moderne tijd. Daar moeten immers straks de kopers van het boek vandaan komen. De mogelijkheden om aan deze gegevens te komen mogen genoegzaam bekend verondersteld worden (BS, persoonskaarten, Volkstelling 1947, familieadvertenties en telefoonboeken).

Als men een leesbaar boek wil maken heeft men behalve alle genealogische gegevens ook tekst nodig.

In een inleiding kan men vertellen hoe genealogie werkt

Dan iets over de oorsprong: waar kwam de stamvader vandaan, eventueel aangevuld met iets van een streekgeschiedenis. Indien bekend geeft men een verklaring van de naam. Leuk is altijd een verspreidingskaartje bijvoorbeeld in stappen van 50 jaar: hoeveel waren er en waar woonden ze. Ook statistische gegevens (hoe oud trouwde men, wanneer kwam het eerste kind enz.) doen het altijd goed. Uiteraard wordt het wapen beschreven als dat er is.

Illustraties maken het boek aantrekkelijk maar ook duur. We zullen hier het juiste midden moeten vinden.

Tenslotte dan de index waarbij het van belang is (om zoveel mogelijk familieleden tot aankoop te brengen) om ook een index op voornamen met daarin vermeld de datum van geboorte op te nemen.

Natuurlijk moet veel aandacht worden besteed aan de kaft en aan de titel van de publicatie.

Om potentiële kopers te vinden begint men opnieuw de telefoonboeken van Nederland na te pluizen. De lijst die men dan krijgt, eventueel gecombineerd met de gegevens van de volkstelling en de advertenties, moet dan een lijst van mogelijke kopers opleveren.

Het beste is deze personen schriftelijk te benaderen. Men stuurt dan een voorbeeldblad mee en een formulier dat men kan invullen met de gegevens van het eigen gezin. Natuurlijk sturen we ook een retourenveloppe mee en we vermelden een schatting van de prijs.

Al met al komt er heel veel kijken voordat men een publicatie het licht kan doen zien als men er tenminste ook financieel wil uitspringen. De kosten kunnen namelijk zeer hoog oplopen.

Het werd de toehoorders allemaal erg goed duidelijk gemaakt. Mevrouw Elenbaas is nu eenmaal een duidelijke en zeer vlotte spreekster die de aanwezigen een prettige en leerzame avond wist te bezorgen. De door haar meegebrachte, door haar verzorgde publicaties genoten in de pauze en na afloop grote belangstelling.

BOEKENTIP

Vedder in Nederland

De heer W. Vedder, Schubertlaan 80, 5653 EN Eindhoven, tel. 040 - 515116, heeft de tweede druk gepubliceerd van zijn uitgave "Vedder in Nederland". Hierin staan alle Vedder's die in 1947 in Nederland woonachtig waren. De schrijver is 15-6-1931 geboren in Baarn. De naam komt ook voor in Nijkerk, Bunschoten en Amersfoort. Door middel van een lijst is het mogelijk de plaats van deze families en hun nazaten in één van de 13 aanwezige stambomen te bepalen.

NIEUWE DIP-FUNCTIONARIS

Met genoegen maakt het afdelingsbestuur bekend dat mevrouw J.W.M. Sickmann, Merwedestraat 48, 3812 HM AMERSFOORT (tel. 033-4611474) per 1 december 1994 de taken van de Dienst Informatie en Promotie (DIP) binnen onze afdeling op zich heeft genomen.

Als DIP-functionaris is zij op regionaal niveau belast met het geven van voorlichting aan leden en belangstellenden over de mogelijkheden die de NGV biedt. Zij is dus het eerste aanspreekpunt bij vragen over de vereniging en zijn diensten. Daartoe zal zij in beginsel bij afdelingsbijeenkomsten aanwezig zijn met foldermateriaal e.d.

In het kader van werving en promotie zal zij bij daartoe geschikte gelegenheden de afdeling extern presenteren.

Wij wensen mevrouw Sickmann veel genoegen bij de uitvoering van haar taak.

De leden sporen wij aan waar nodig zonder schroom om hulp of advies te vragen.

En mocht u denken dat mevrouw Sickmann hulp kan gebruiken in de vorm van een assistent DIP-functionaris, dan heeft u over haar taakstelling dezelfde opvatting als zijzelf en het afdelingsbestuur.

HET ERF EN GOED SCHOOTHORST EN ZIJN BEWONERS IN DE 17E EEUW

Inleiding

Het landgoed Schothorst gelegen op Hoogland en sinds 1973 behorende tot de gemeente Amersfoort, is thans in gebruik als educatief centrum voor natuur en milieu van de stad Amersfoort. In de 17e eeuw was het een voor die tijd normale boerenhoeve. Het erf en goed Schothorst maakte omstreeks 1600 deel uit van Lutteke Weede van ouds genoemd Weede. De bekende raadpensionaris Johan van Oldenbarnevelt was de leenheer. Hij had dit goed verkregen als deel van de erfenis van zijn moeder Deliana van Weede. Bij het proces tegen Johan van Oldenbarnevelt in 1619 dat leidde tot zijn terechtstelling, werden zijn goederen verbeurd verklaard doch zij werden nimmer verkocht. In 1627 konden zijn erfgenamen zich weer eigenaar noemen na betaling van een deel van de proceskosten.

De bewoners tot 1640

Omstreeks 1600 woonde op het erf Schothorst het echtpaar Jan Reijersz en Jannitgen Cornelisdr. Zij waren geen eigenaars maar huurders van genoemd erf. Jan Reijersz is de stamvader van het Amersfoortse geslacht Schothorst waarvan een beschrijving verschenen is in Gens Nostra van november 1992. Dit geslacht heeft dus zijn naam ontleend aan het erf Schothorst op Hoogland. Hij is mijn oudst bekende stamvader waarbij zelfs mijn voornaam Cornelis door vernoeming van grootvader op grootvader te herleiden is tot de vader van Jannitgen Cornelisdr.

Jan Reijersz geb. ca 1550, ovl. Hoogland 1610 tr.(1) N.N. tr.(2) ca 1580 Jannitgen Cornelisdr, ovl. Hoogland ca 1635.

Uit dit 2e huwelijk zijn behalve 3 dochters, 3 zonen geboren:

1. Reijer Jansz Schothorst geb. Hoogland 1583, wonend op erf Schothorst tot 1640, ovl. aldaar na 1655, tr. Maritgen Rijcxdr. Hij volgde zijn vader op.
In de periode 1615-1630 was hij gedurende verschillende jaren schepen van het gerecht Hoogland. In 1633 is Reijer in financiële moeilijkheden geraakt waarschijnlijk als gevolg van de kosten van een proces en van medische verzorging ten behoeve van zijn zoon Jan die bij een vechtpartij ernstig was verwond in zijn borst. Enkele weken na het proces sluit hij een hypotheek af van 350 gld. met als onderpand 3.25 dammaten land in Nederselderts. Daarna in 1639 sluit hij opnieuw een hypotheek af van 65 gld. In 1640 wordt tenslotte het gehele bezit aan vee en land-bouwinventaris ter waarde van 1495 gld. overgedragen aan Willem Jansz en zijn vrouw Geertgen Alphersdr. De hypotheek worden door hem afgelost.
2. Cornelis Jansz Schothorst geb. ca 1585, tr. 10-3-1616 in Leusden Weijmtgen Lamberts. Zij vestigen zich in Leusden. Cornelis zet het Amersfoortse geslacht Schothorst voort.
3. Rutger Jansz Schothorst geb. ca 1591, tr. Gerritgen Rijcxdr. Hij is schepen van Hoogland in de periode 1602-1622.

Aefgen Thonisdr eigenaresse

In 1640 blijkt Aefgen Thonisdr, weduwe van Jan Willems, eigenaresse te zijn van Schothorst. Er rustte op dit goed een zekere erfpacht in de vorm van een waarborgschap ten behoeve van Mr Gerard van der Nijpoort, raad-ordinaris bij het Provinciaal Hof van Utrecht. Aefgen Thonisdr koopt dit waarborgschap in 1648 af voor een som van 400 Car. gld. en 7 rose nobels (een gouden munt met een toenmalige waarde van ca 10 gld.). Zij bezit van dan af het goed geheel onbezwaard in eigendom. In haar testament van 20-10-1650 verklaart zij dat zij volgens brieven van 9-9-1602 en van 27-9-1608 door

Johan van Oldenbarnevelt was beleend met o.a. de tienden van Schothorst. Zij vermaakt dan haar bezit aan haar 9 kinderen uit kracht van open brieven van octrooi door het Hof van Utrecht verleend op 19-2-1603. Haar bezit bestaat uit het erf en goed Schothorst plus de hofstede bij de Hamse molen. Het omvat een oppervlakte van 36 morgen (een Rijnlandse morgen is 600 roeden, is 0.85 ha). Zij is in 1654 te Amersfoort overleden.

Verdeling van het goed

Aan de hand van een in 1655 vervaardigde kaart van Mr Dirck van Groenouw, gezworen landmeter, wordt het goed als volgt verdeeld:

- I Willem Jansz Schothorst, ovl. Hoogland ca 1664, tr. 1640 Geertgen Alpersdr, overl. Hoogland ca 1690.
Willem komt bij zijn huwelijk op het erf Schothorst te wonen. Hij huurt dat erf dan van zijn moeder. Zijn weduwe vestigt zich na een 2e huwelijk met haar kinderen op het erf de Zielhorst.
Volgens het testament van 1650 praelegateert Aefgen Thonisdr aan haar zoon Willem de tienden van de Nieuwe Landen in de Oude Hey en op de Ham en van Schothorst. Bovendien krijgt hij bij praelegaat een stukje heet-bunt-en plaggenveld met de Molen Kuyl en de Omloop daarvan met de erfpacht van de hofstede naast het Molenhuis van de Ham en nog 2 stukjes land in de Oude Hey. Bij de verdeling krijgt hij het huis en erf Schothorst met boomgaard, duifhuis, schuur, de hoge Brink en de Campgen, alles gelegen aan de voorzijde van het erf Schothorst, in eigendom tesamen 3 mrg. 403 rd. groot.
- II Thonis Jansz, ovl. voor 1650, 5 kinderen nalatend o.a. Maritgen tr. Hoogland 6-11-1654 Gijsbert Peters. De erfgenamen krijgen de Boomgaardscamp, 4 mrg. 136 rd. groot.
- III. Jan Jansz Schothorst, ovl. Amersfoort 1695, tr. ca 1650 Saertje Aarts ovl. Amersfoort ca 1685.
De noordzijde van de Eng behoorde aan Johanna Bor, zuster van Arent, groot 1 mrg. 501 rd. Dit deel gelegen bij de Hamse molen kocht Jan er in 1688 bij voor 225 gld. Dit was dus het oorspronkelijke bezit van Wouter Jansz alias Wolter Hover. In 1698 verklaren de erfgenamen van Jan Jansz Schothorst de Koeiekamp 3 mrg. groot, gelegen bij de Hamse molen verhuurd te hebben aan Aart Gerritsen de toenmalige bewoner van het erf Schothorst.
In hetzelfde jaar verzoeken de erfgenamen van jfr. Methorst om een waardeschatting van 1/3 deel van 8 mrg. bouwland gelegen op Hoogland en gekocht van Aletta Schothorst. De waarde werd op 600 gld. geschat.
- IV Wouter Jansz, zich later noemend Wolter Hover, overl. Amersfoort vóór 1670, notaris, tr. Amersfoort 1656 Elisabeth Bor, overl. Amersfoort vóór 1680. Bij hun huwelijk legateren zij bij testament 1000 rijksdaal-ders aan de armen van Hoogland in het geval hun huwelijk kinderloos zou blijven. Zij kregen echter 3 zonen n.l. Johannes, Peter en Paulus en 1 dochter Wilhelmina Hover. Wouter kocht in 1647 de Winckelmor-gen gelegen op de Schothorster Eng van zijn moeder. Bij praelegaat krijgt hij in 1655 3 dammaten land in de Cronkels onder Bunschoten, nu in huur bij zijn zwager Claes Coenen en 2 damm. land in de Veen-straat eveneens onder Bunschoten gelegen en ook in huur bij Claes Coenen. Hiervoor dient hij resp. 1100 en 600 gld. aan te brengen ten behoeve van de gezamenlijke erfgenamen. Bij de verdeling krijgt hij een perceel aan de noordzijde van de Eng met het Veentje, groot 2 mrg. 399 rd. Het land onder Bunschoten heeft hij later waarschijnlijk aan zijn broer Willem Jansz Schothorst overgedaan.
- V. Cornelis Jansz, de jongste zoon was in 1650 nog ongehuwd. Hij krijgt bij praelegaat "de bedstede ofte coetse, 't bedde, 't oorcussen, de groene deken en alle beddelakens en verder linnenwaat met de letteren C geteykent daar haar soone tegenwoordich inne en op en onder slapende is en nog een som van eens 60 Car. gld. tot een rouwcleedt". Bovendien krijgt hij nog een som van 36 gld. jaarlijks, zolang zijn moeder leeft. Indien Cornelis zou trouwen komt de jaarlijkse uitkering te vervallen en dient het kapitaal met de anderen gedeeld te worden. Tevens moet hij de reeds genoten rente aan de armen van Hoogland geven.
Als aandeel in land wordt hem een perceel aan de zuidzijde van de Eng naast de Winckelmorgen toegewezen, 1 mrg. 481 rd. groot. Hij draagt dit in het volgende jaar over aan zijn broer Willem op Schothorst.
- VI. Maritgen Jansdr tr. vóór 1650 Thonis Willems den Corten. Het echtpaar had de hofstede met de landerijen bij de Hamse molen in huur van Aefgen Thonisdr. Zij krijgen 't Hamstuk en de lage en hoge Bieskampen toegedeeld tesamen 4 mrg. 235 rd. groot.

- VII. Grietgen tr. voor 1650 Bessel Goortsz. Hun deel bestaat uit 't hoge Kampje en 3 percelen land en het heetveld in de Oude Hey, totaal 4 mrg. 265 rd.
- VIII. Heyltgen Jansdr ook genoemd Heyltgen Hover, ovl. in 1669 tr. vóór 1650 Gerrit Goortsz. Zij woonden op Cleijn Schothorst. Aan hem werd de Berghofscamp toegedeeld met heet-veld en bosjes. Dit bezit gaat later over aan hun dochter Adriaantje, totaal 6 mrg. 80 rd. Zij tr. Hoogland 1-2-1667 Jan Hendricxz Ruitenbeek. Dit echtpaar woonde op de Burgwal onder Leusden. Zij verhuurden hun bezit op Hoogland aan Aart Gerritsen op Schothorst.
Gerrit Goortsz was in de periode 1656-1658 en 1664-1667 schepen van Hoogland. Hij bezat volgens een akte van 1671 vanouds 2 bijensteden waarvan 1 op zijn erf Cleijn Schothorst en 1 op zijn land genoemd het Breede Land, gelegen langs de Malenwetering aan het einde van de Heijsteeg.
- IX. Hendrickgen Jansdr, ovl. vóór 1650 tr. Claes Coenen. Hij had het land onder Bunschoten in huur van Aefgen Thonisdr. De weduwnaar krijgt huisinge, hof en hofstede, berg en een kampje op de hei naast de Poths-akker, en 3 akkers westelijk daarvan plus het zwarte kampje met wal en esseboom en de helft van de Hamse Morgen, totaal 3 mrg. 468 rd.

Op deze wijze werd het erf en goed Schothorst met een totale oppervlakte van 36 morgen in 9 stukjes verdeeld met een gemiddelde grootte van ca 4 morgen.

De nakomelingen van Willem Jansz en Jan Jansz Schothorst blijven zich Schothorst noemen. Beide geslachten zijn echter in de loop van de tijd uitgestorven.

Tweede verdeling

Willem Jansz Schothorst wonende op Schothorst had eveneens 9 kinderen als erfgenamen. Zijn bezit is blijkbaar na zijn dood in 1664 opnieuw verdeeld, want verschillende van zijn kinderen brengen bij hun huwelijk het 9e deel van de helft van het erf Schothorst in. De andere helft behoorde waarschijnlijk tot het erfdeel van hun moeder Geertgen Alpers.

Alle kinderen werden geboren in Hoogland in de periode 1640-1665, t.w.

1. Alphert, ovl. ca 1715, tr. (1) Hoogland 28-10-1670 Christijntgen Jansdr, tr. (2) Hoogland 26-1-1674 Aeltgen Willems Quant, tr. (3) Baarn 31-10-1707 Petertje Rutgers.
2. Henricgen, ovl. Hoogland nov 1704, wonend op Zielhorst tr. (1) Hoogland 29-11-1674 Evert Goortsz, tr.(2) Hoogland 28-2-1685 Wouter Reijersz. Zij overleed zonder kinderen na te laten. De erfenis bestond o.a. uit het 9e part van de helft van het erf Schothorst dat intussen was verkocht voor 500 gld.
3. Thonisje wonend op Zielhorst tr. Hoogland 26-10-1683 Evert Hendricksz van Westervelt. De inbreng van de bruid bedraagt o.a. het 9e part van de helft van het erf Schothorst en van het polderland in de Cronkels onder Bunschoten. Dat van de bruidegom bedraagt niet anders dan "zijn eer en zijn Clederen".
4. Peter Willemsz tr. Hoogland 26-10-1683 Maritgen Gerrits Ketel. Bij hun huwelijk bedraagt de inbreng van de bruidegom het 9e part van het erf Schothorst en van het polderland in de Cronkels onder Bunschoten.
5. Jan Willemsz tr. Hoogland 30-6-1682 Weijmpje Jans, weduwe van Dirck Cornelissen, eerder weduwe van Jan Roeten.
Waarschijnlijk is Jan Willemsz na een 2e huwelijk van zijn moeder op het erf Schothorst blijven wonen. In 1691 woont ook zijn zuster Maria Willems op Schothorst. Toen Jan Willems in 1682 trouwde met de weduwe Weijmpje Jans zal haar toen 11-jarige dochter Grietje meegekomen zijn. Zij tr. Hoogland 2-2-1700 Willem Claesz. De nakomelingen van Willem Claesz en Grietje Jans voeren later Schothorst als geslachtsnaam. Deze is dus blijkbaar ontleend aan hun stiefvader Jan Willemsz Schothorst. Zij zijn de stamouders van het zo talrijke Baarnse geslacht Schothorst.
6. Maria Willems Schothorst, ovl. Hoogland 1696, tr. wonende op Schothorst, Hoogland 19-11-1691 Arnoldus (Aart) Gerritsz, overl. 1725.
Zij vestigden zich bij hun huwelijk op het erf Schothorst.
Maria Willems liet bij haar dood het 18e part na van het erf Schothorst, toen in het geheel 14 mrg. groot, gelegen bij de Hamse molen. Het 18e part werd op 125 gld. geschat.
7. Heijltje Willems, ovl. Hoogland 1687, tr. Hoogland 12-11-1686 Maes Gerrits gedoopt Hoogland 1-1-1663. De inbreng van de bruid bedraagt het 9e part van de helft van het erf Schothorst. Heijltje is een jaar na haar huwelijk overleden. Haar moeder Geertje Alpers is o.a. de erfgename. Zij krijgt o.a. de portie van het erf Schothorst.
8. Johannes Willemsz Schothorst ged. Hoogland 17-4-1659, tr.(1) Hoogland 25-3-1698 Weijmtie Gerrits, tr. (2) Hoogland 3-3-1702 Annetje Sanders wonende Hoogland In 1698 blijkt hij een stuk bouwland gelegen bij de Hamse molen in verhuur te hebben bij Aart Gerritsen zijn zwager.
9. Cornelia Willems ged. Hoogland 4-4-1664. Verder geen gegevens.

Schothorst weer in één hand

In 1709 bekennen Aart Gerritsen en zijn 3e vrouw Willemijntje Reijers, wonende op het erf Schothorst, een

som van 1200 Car. gld. schuldig te zijn aan Jan Petersen Gort, koopman in granen te Amersfoort. Zij beloven 4 gld. en 10 stv. rente per jaar te betalen. Tot onderpand dient 6/7 part van het erf en goed Schothorst. In zijn geheel 12 mrg. groot, tiendvrij en een erf genaamd de Phippenkamp, 8 mrg. groot en nog 4 dammaten land in de polder de Slaag. De Phippenkamp en het land in de Slaag waren door Wilhelma Reijers aangebracht.

Vervolgens cederen de echtelieden in 1717 6/7 part van het erf Schothorst aan jfr. Geertruyd van Geijn, weduwe van Nicolaas Craak, eerder weduwe van Roelof Methorst, wonende Amersfoort. Volgens de akte van overdracht bestaat het erf en goed Schothorst uit: huysinge, hof en hofstede, 2 bergen en een schuur alsmede de brink voor en om het huis liggende, voorts het schaaapsschot met een vierroeyen berg en landerijen daarbij behorende, totaal ca 14 mrg. bouw- en weiland, meest leenroerig aan huize Lutlike Weede en de leenhoeve van IJsselstein. Dat niet leenroerig is, is tiendvrij. De tienden van het voornoemde erf zijn de tienden van de Nieuwlanden in de Oude Hey, op den Dam en van Schothorst. Bovendien cedeert Aart Gerritsen aan jfr. Van Geijn diverse stukjes land, o.a. een stukje plaggenveld en de Molenkuyl bij de Ham.

Op de verkochte bezittingen rusten 2 plechten, n.l. één van 1200 gld. (d.d. 1-2-1709) en één van 800 gld. (d.d. 14-7-1713) t.b.v. Jan Pietersen Gort. De kopers nemen de plechten tot hun lasten over.

Een 1/7 part van Schothorst behoorde toe aan de erfgenamen van Evert van Westerveld. Dit deel gaat eveneens over aan jfr. Van Geijn. Ook het land dat Aart Gerritsen in huur heeft van de erfgenamen van Adriaantje Gerrits Geurtsz wordt door jfr. van Geijn aangekocht. In hetzelfde jaar cedeert hij aan haar ook nog 4 dammaten land in de polder de Slaag. Het erf de Phippenkamp blijft in het bezit van Wilhelma Reijers. In 1725 koopt jfr. Johanna Methorst, bejaarde dochter van Nicolaas Methorst, t.b.v. jfr. Francine Methorst erfgename van jfr. Van Geijn een zeker huis met erf en keuterij en landerijen gelegen op Schothorst, van Agatha en Aletta Schothorst, dochters van Jan Jansz Schothorst.

Zo kwam het in 2 generaties sterk versnipperd erf en goed Schothorst weer in één hand n.l. van jfr. Geertruyd van Geijn, nadien van Francine Methorst.

Naar aanleiding van de verschillende overdrachten kreeg Justus van Broekhuysen, gezworen landmeter bij het Hof van Utrecht in 1721 een opdracht van jfr. Van Geijn tot het vervaardigen van een kaart van het erf en goed Schothorst. Deze kaart werd in 1982 bij toeval op de zolder van huize Schothorst gevonden bij een verhuizing. Volgens deze kaart bedragen de totale bezittingen in 1721 een oppervlakte van ca 40 mrg. ofwel 34 ha.

De kaart is thans te bezichtigen in het museum Flehite te Amersfoort.

Ing. C.I. Schothorst

HERALDIEK

ALS AANKLEDING VAN UW FAMILIEGESCHIEDENIS

De gedreven genealoog die zijn stamboom, kwartierstaat of familiegeschiedenis naspeurt, zal al vrij snel op interessante wetenswaardigheden stuiten, die zijn gegevens levendig maken. Bronnen als notariële akten, oude gerechtsarchieven en vele andere, zijn doorgaans genoegzaam bekend.

Er wordt op veel plaatsen hard gewerkt om veel geraadpleegde bronnen toegankelijk te maken door transcriptie, fichering en opname in computer-bestanden. Het wordt de genealoog dus steeds makkelijker gemaakt.

Minder bekend is dat er op velerlei plaatsen familiewapens voorkomen, die de genealoog als een kleurrijke aanvulling bij zijn portretten, oude foto's van gebouwen en dergelijke kan gebruiken.

Waar vinden we heraldische bronnen ?

Vooraf dient te worden gesteld dat het vrijwel ondoenlijk is een volledig overzicht te geven van alle mogelijke vindplaatsen. Er zijn echter in ruime mate vindplaatsen bekend, die een onderzoek meer dan de moeite waard maken. Laten we deze mogelijkheden eens op een rijtje zetten.

1. Kerken en kloosters
2. Musea
3. Rijksarchieven
4. Gemeentelijke archieven
5. Stadhuizen
6. Kastelen en landgoederen
7. Boerderijen
8. Gevelstenen
9. Voorwerpen in familiebezit

De voornaamste vindplaatsen zijn hiermee wel aangegeven. Wat kunnen we daar verwachten?

In kerken en kloosters zullen we grafzerken, tombes, gebrandschilderde ramen en rouwborden mogen

verwachten. Maar ook wapens op herenbanken, kroonluchters en kerkzilver. In de bekende boekwerken van Blois van Treslong Prins wordt daarvan uitvoerig mededeling gedaan. Helaas voor de heraldicus wordt meestal de familienaam vermeld zonder een omschrijving van de familiewapens. Veel is er nog te bezichtigen, zodat een speurtocht langs de kerken in de streek van herkomst is te overwegen. Een goede mogelijkheid daartoe zijn de Open Monumentendagen en de Kerkenpad-dagen van de NCRV.

Musea vormen een bron van de meest onverwachte vondsten. We komen daar wapens tegen op uiteenlopende gebruiksvoorwerpen zoals beschilderde broodkasten tot aan pijpenkoppen toe. Dit alles in een stijl waar ons aller voorouders zich bij thuis gevoeld moeten hebben.

Rijksarchieven en Gemeentearchieven bieden de genealoog een grote hoeveelheid informatie, maar ook de heraldicus kan hier soms putten uit een keur van handschriften in de vorm van wapenboeken en wapenkaarten. Deze wapenboeken zijn doorgaans vanuit een bepaalde invalshoek opgebouwd, bijv. de deelnemers aan grote toernooien, leden van vroedschappen, poorters van bepaalde steden, officieren van de rechterlijke macht, leden van schutterijen en gilden, regenten van weeshuizen.

De opsomming is zeker voor uitbreiding vatbaar.

Het moet de familiegeschiedschrijver een gevoel van voldoening geven voorouders in één of meer van deze wapenboeken terug te vinden.

Stadhuisen hebben nogal eens een voorgeschiedenis als kasteel, patriciërshuis of anderszins. Met een beetje geluk vinden we daar monumentale

schoorsteenschouwen, waar nog familiewapens in de ornamenten zijn verwerkt.

In de raadskamers zijn soms van hele generaties burgemeesters de familiewapens in glas-in-lood ramen te zien. Het nieuwe stadhuis van Amsterdam heeft vijf beschilderde houten panelen, waarop alle burgemeesters sinds 1578 met wapen en naam zijn opgenomen.

Kastelen en landgoederen dienen als vindplaats voor familiewapens globaal in twee groepen te worden ingedeeld: die welke nog worden bewoond en die welke een bestemming als museum of raadhuis hebben, of periodiek toegankelijk zijn.

De eerste groep biedt om begrijpelijke redenen weinig mogelijkheden. De tweede groep biedt een zeer gevarieerd scala van voorwerpen, zoals zegelringen, zegelstempels, wapenkaarten, geïllustreerde familieregisters en soms een huisbibliotheek. De wapens die we hier aantreffen, hebben hoofdzakelijk betrekking op de geslachten die ooit de bewoners waren.

Boerderijen werden en worden vaak generaties lang van vader op zoon bewoond. De herenboeren met grote landerijen hadden dikwijls plaatselijk grote macht. Zij bekleedden functies in het kerkbestuur, de gemeenteraad of het heemraadschap. Hun familiewapen prijkt soms op het hek van de oprijlaan of op de gevel.

Wie voorouders heeft in Noord-Brabant waar, als gevolg van het plaatselijke erfrecht, veel kleine boerenbedrijfjes zijn, heeft minder kans een familiewapen tegen te komen dan in provincies als Zeeland, Groningen en Friesland. In de laatste provincies ontwikkelde zich uit de welgestelde boerenstand de landadel, die zich rijkelijk voorzag van familiewapens.

Gevelstenen met familiewapens zijn een geliefd item bij de bestuurders van hoogheemraadschappen en waterschappen. Op het overgrote deel van de gebouwen waarin zij hun zetel hadden, was het bestuur door familiewapen en familienaam zichtbaar gemaakt. En niet alleen op hun gebouwen, maar ook op sluizen zijn complete besturen gepresenteerd. Behalve dat het een kleurig en levendig accent aan gebouwen en waterwerken geeft, is er nu voor de speurder een interessante bron om de bestuurlijke activiteit van een voorvader te traceren. Het behoeft geen betoog dat de kustprovincies, die het meest kwetsbaar waren in hun waterhuishouding, dan ook de krachtigste en (dus ook) de machtigste organisaties hadden in de vorm van hoogheemraadschappen, waar elders waterschappen en polderbesturen voldoende waren.

Voorwerpen in familiebezit zijn moeilijker op te sporen omdat maar weinigen van het bestaan hiervan afweten. Doorgaans is het via kennissen dat iets bekend wordt. Door een aantal signalen uit de dagelijkse praktijk mag worden verondersteld dat er in Nederland nog vele niet-geregistreerde familiewapens op zegelringen of als tekening in kasten liggen of in huiskamers hangen. De betrokkenen vinden het wel interessant, doch niet genoeg om juistheid en oorsprong van het wapen na te trekken. Daardoor blijven deze wapens onttrokken aan een algemeen overzicht van de in Nederland voorkomende familiewapens. Voor de genealoog zouden hierdoor mogelijke kansen op invulling van hiaten onbenut kunnen blijven.

Heraldiek als genealogisch bewijs

In de genealogie dient uitermate voorzichtig te worden omgesprongen met het trekken van conclusies. Dit geldt in nog grotere mate bij de heraldiek. Een wapen bij, laten we zeggen, uw familienaam gevonden in een document uit de 17e of 18e eeuw, betekent nog helemaal niet dat dit het wapen van uw eigen voorouder betreft. Een goed onderbouwde afstammingsreeks zal het bewijs moeten leveren. Daarentegen kan een in uw familie reeds bekend wapen, in samenhang met uw familienaam (of de familienaam van een vrouwelijke voorouder) wijzen op verwantschap met een tot dusver onbekende tak van de familie. Dit wijst dan de richting voor verder genealogisch onderzoek. Heel eenvoudig wordt het gemaakt voor hen die op een wapenkaart of in een wapenboek een reeds bekende voorouder tegenkomen. Zij kunnen een kopie van de wapenkaart of van de betreffende bladzijde aan de gegevens over deze voorouder toevoegen met

vermelding van de functie en ambtsperiode, die wellicht eveneens is vermeld.

Op de wens om op een oud familiewapen te kunnen wijzen, wordt door enkele commerciële bureaus ingespeeld. Ongevraagd wordt er dan een wapen onder uw familienaam aangeboden. U kunt op dergelijke aanbiedingen op twee manieren reageren, die beide even goed zijn namelijk het aanbod terzijde leggen, of vragen naar de bronnen waarop het aangeboden wapen is gebaseerd. U hoort gegarandeerd niets meer! Wie wel graag iets hoort is de NGV-afdeling Heraldiek. Zij zou het bijzonder op prijs stellen de brochure met de aanbieding te mogen ontvangen.

Aan het begin van dit artikel werd, met enige afgunst van schrijver dezes, aangestipt dat veel bronnenmateriaal toegankelijker wordt gemaakt voor de zoeker naar het voorgeslacht. De heraldicus is nog gedoemd zelf de door hem gevonden bronnen uit te pluizen. Maar voor hem lijkt op niet al te lange termijn een vraagbaak tot stand te zullen komen. De elektronica doet ook in de heraldiek zijn intrede tot nut van zowel heraldicus als genealoog.

J.P.C. Hoogendijk